

Kunstbus-concert zondag 15 september 14.15u

Nederlands Philharmonisch orkest

o.l.v. Lorenzo Viotti

Het Concertgebouw te Amsterdam

Antonin Dvořák: Celloconcert in b-mineur, op. 104

Cellist: Gautier Capuçon

Robert Schumann: Symfonie nr.2 in C-groot, op. 61

Nederlands Philharmonisch Orkest

Het Nederlands Philharmonisch Orkest ontstond in 1985 uit drie verschillende orkesten: het Utrechts Symfonie Orkest, het Nederlands Kamerorkest en het Amsterdams Philharmonisch Orkest. Dat laatste orkest werd in 1953 opgericht door dirigent Anton Kersjes. Hij wist een nieuw publiek naar de concertzalen te trekken. Niet alleen omdat hij wekelijks bij de KRO op de televisie te zien was, maar ook omdat hij de 'gouden meesterwerken' speelde met het orkest. Kersjes kon niet alleen dirigeren, hij wond het publiek ook om zijn vingers met zijn aanstekelijke verhalen over klassieke muziek.

Vanaf de oprichting van het Nederlands Philharmonisch Orkest in 1985 tot en met 2002 was Hartmut Haenchen chef-dirigent. Haenchen werd in 2003 opgevolgd door Yakov Kreizberg. Na zijn overlijden in 2011 werd het chef-dirigentschap vanaf seizoen 2011-2012 overgenomen door Marc Albrecht. De komst van Marc Albrecht kwam een jaar voor de verhuizing van het Nederlands Philharmonisch Orkest van de Beurs van Berlage naar de NedPhO-Koepel in Amsterdam-Oost. Daar repeteert het orkest voor de concerten in Het Koninklijk Concertgebouw, Muziekgebouw aan 't IJ, De Nationale Opera en andere grote podia in binnen- en buitenland. In 2020 nam Albrecht na tien jaar afscheid als chef-dirigent van het orkest. Met ingang van seizoen 2021-2022 is Lorenzo Viotti de chef-dirigent van zowel het Nederlands Philharmonisch Orkest als De Nationale Opera.

Chef-dirigent Lorenzo Viotti

Sinds seizoen 2021-2022 is Lorenzo Viotti chef-dirigent van het Nederlands Philharmonisch Orkest en De Nationale Opera.

Lorenzo Viotti heeft zich tot het seizoen 2024-2025 als chef-dirigent aan het Nederlands Philharmonisch Orkest verbonden en heeft zich tot wederzijds genoegen ook al gecommitteerd om als gastdirigent terug te keren bij opera's en concerten van het orkest in de daarop volgende seizoenen. Vanaf seizoen 2026/2027 wordt hij chef-dirigent bij het Tokyo Symphony Orchestra.

Gautier Capuçon

De Franse cellist Gautier Capuçon wordt alom geprezen om zijn poëtische interpretaties met veel gevoel. Hij weet de fijnste details in het bombastische meesterwerk haarscherp naar boven te halen. Capuçon heeft een sterke muzikale band met chef-dirigent Lorenzo Viotti, samen vormen zij een gouden combinatie.

Gautier Capuçon studeerde cello én piano aan de conservatoria van Parijs en Wenen, maar met de cello verwierf hij zijn grootste roem. Hij won onder andere het André Navarra Cello Concours Toulouse in 1999 en de Borletti-Buitoni Trust Award in 2004. In 2001 was hij Nouveau talent de l'année van de Victoire de Musique. Diverse albumopnames die hij maakte zijn bekroond met een Echo Klassik Award, waaronder een cd met het Celloconcert van Dvořák. Capuçon werkte samen met orkesten als De Wiener Philharmoniker, het Koninklijk Concertgebouworkest en in 2021 nog met het Nederlands Philharmonisch, met het Celloconcert van Elgar. Als kamermusicus speelde hij met onder anderen Martha Argerich, Jean-Yves Thibaudet en zijn broer, violist Renaud Capuçon. In 2022 richtte hij zijn Foundation Gautier Capuçon op, die jonge getalenteerde musici op weg helpt. Ook heeft Capuçon een grote voorliefde voor hedendaagse muziek en gaf hij wereldpremières van componisten als Lera Auerbach en Thierry Escaich.

Antonin Dvořák: Celloconcert in b-mineur, op. 104

Het **Celloconcert in b-mineur, opus 104** is het laatste soloconcert geschreven door de Tsjechische componist Antonin Dvořák. Hij schreef het werk in 1894 en 1895. Het werk droeg hij op aan bevriend cellist Hanuš Wihan.

Het celloconcert bestaat uit drie delen:

1. Allegro
2. Adagio
3. Finale: Allegro Moderato-andante-allegro vivo

Geschiedenis

In 1865, nog in het begin van Dvořáks muzikale carrière, begon Dvořák al aan een celloconcert; het Celloconcert in A, B. 10. Dit stuk werd geschreven voor de cellist Ludevít Peer. Dvořák kende hem van een orkest waarin beiden speelden. Hij gaf de partituur, nog slechts met pianobegeleiding, aan Peer ter beoordeling, maar Dvořák heeft er verder nooit meer wat mee gedaan. De partituur werd teruggevonden in 1925 en door de Duitse musicus Günther Raphael georkestreerd.

De cellist Wihan vroeg zoals ook anderen hadden gedaan aan Dvořák om een celloconcert. Dvořák heeft deze vraag een tijd lang afgeslagen met als "reden" dat "de cello weliswaar een fijn orkestinstrument is, maar totaal incapabel als instrument voor een soloconcert". Volgens Josef Michl was Dvořák gek op het middenregister maar "klaagde hij over de nasale klank in het hoge register van de cello en de mompelende klank in het lage register". Dvořák was misschien nog wel de meest verrast over zijn eigen keuze om later alsnog een celloconcert te schrijven.

Dvořák schreef het concert te New York in zijn derde termijn als directeur van het Nationaal Conservatorium. In 1894 schreef een andere docent van het conservatorium, Victor Herbert zijn tweede celloconcert. Dit beleefde zijn première in een serie van concerten. Dvořák bezocht ten minste twee uitvoeringen van dit werk en raakte zó onder de indruk ervan dat hij besloot om tóch op Wihans verzoek om een celloconcert in te gaan.

Het concert

Wat onmiddellijk opvalt aan Dvořáks aantrekkelijke Celloconcert is de prominente rol van het rijk georkestreerde orkest. Na een ongebruikelijk lange orkestintrodactie van bijna vier minuten voegt de solist zich bij het orkest, om vervolgens in dialoog te gaan met verschillende solisten uit het orkest. Let bijvoorbeeld op het duet met de eerste fluit in het eerste deel, het gesprek tussen de solo-cellicist en de klarinetten in het tweede deel en het liefdesduet voor cello en viool in het derde deel. Maar ook de hoorns voeren zo nu en dan het hoogste woord, alle houtblazers hebben om de beurt prachtige solo's en in de rest van het uitbundige stuk komen alle instrumentgroepen uitvoerig aan de beurt. Niet voor niets wordt dit favoriete meesterwerk ook wel een 'symfonie voor cello' genoemd. Tegelijkertijd is het een dankbaar soloconcert voor virtuoze cellisten, want de solopartij is niet alleen extreem uitdagend, de solist kan ook volop schitteren in de vele onweerstaanbaar mooie melodieën. Hoewel Dvořák zijn Celloconcert in New York afmaakte, zou hij het laatste deel nog flink veranderen in het najaar van 1895, nadat hij zijn baan in Amerika had opgezegd en hij weer terug was in Praag, gedreven door heimwee naar zijn vaderland. Dat hij de slotpassage nog wilde veranderen had te maken met het overlijden van een geliefde uit zijn jeugd, de beroemde zangeres Josefina Čermáková. Eigenlijk had Dvořák met haar willen trouwen, maar omdat ze nog te jong was (en waarschijnlijk ook omdat de liefde niet wederzijds was) trouwde hij uiteindelijk met haar zus. Dvořáks bezorgdheid om de ernstige hartziekte van Josefina had hij in New York al verwerkt in het tweede deel, waarin hij haar favoriete lied 'Laat mij alleen' citeert. En ook het al eerder geschreven liefdesduet voor cello en viool uit het derde deel was mogelijk geïnspireerd door deze onbeantwoorde liefde. Dit laatste deel was oorspronkelijk zestig maten korter en eindigde aanvankelijk uitbundig met een overheersend feestelijke uitstraling. Maar na het overlijden van Josefina voegde de componist nog een extra passage toe (voorafgaand aan de laatste acht maten), waarin hij zijn verdriet verwerkte: nog één keer klinkt het aangrijpende lied van Josefina in een eenzame violsolo.

Robert Schumann: Symfonie nr.2 in C-groot, op. 61

De symfonie bestaat uit vier delen:

1. Sostenuto assai – Allegro, ma non troppo
2. Scherzo: Allegro vivace
3. Adagio espressivo
4. Allegro molto vivace

Schumanns Tweede Symfonie, geschreven in 1845/-46, is zijn meest conventionele.

Hoewel het werk zijn schoonheden misschien langzamer onthult dan zijn andere symfonieën, gaat het om een werk vol innerlijke kracht.

Het gaat hier om een klassiek symfonieconcept, gevuld met Schumanns onrustige, grillige ideeën. Hij schetste het werk in december 1845 nadat hij was hersteld van een zenuwcrisis die zijn latere tragische desintegratie inluidde. Terwijl hij aan de orkestratie werkte, klaagde hij steeds over een "zingende" toon in zijn hoofd ("Ik hoor continue trompetten en pauken"), en het duurde tot oktober 1846 voor het werk af was.

In een brief beschreef hij hoe het eerste deel "vol strijd, capricieus en obstinaat" is en verklaarde hij verder dat "ik me pas in de finale beter ging voelen".

Tot op zekere hoogte kan deze symfonie dus worden gezien als zijn eigen strijd tegen mentale instabiliteit.

Dit blijkt onder andere uit de rusteloze en gekwelde ritmes uit het eerste deel en het koortsachtige zestienden bewegingen in de strijkers in het scherzo, en het duistere adagio in c klein.

Pas in de finale is van een soort ongemakkelijke overwinning sprake.

Waarschijnlijk is Schumanns invloedrijkste en oorspronkelijkste bijdrage aan de symfonische vorm zijn techniek om thematische verbanden aan te brengen en metamorfosen te creëren tussen de delen onderling.

Hoewel hij daarin in de Vierde Symfonie het verst ging, wordt in deze Tweede Symfonie uit 1845/-46 ook een bijzondere eenheid geschapen door een aantal steeds terugkerende ideeën.

Zo keert het "trompetten en pauken" thema dat aan het begin van het eerste deel door het koper wordt voorgesteld, aan het eind van het eerste en tweede deel terug om voor het laatst nog eens triomfantelijk te klinken in het coda van de finale.

De plechtige bewegingen van de strijkers die dit thema begeleiden, hebben ook veel invloed op hetgeen volgt, met name in de beide trio's uit het scherzo, die voor het eerst rustpunten in dit werk bieden.

Maar het sprekendst is wel Schumanns behandeling van de treffende, haast merkwaardig verontrustende melodie uit het adagio die onderzoekend wordt ontwikkeld in termen van serieuze schoonheid en later in ietwat gewijzigde vorm terugkomt als tweede thema in de finale.

Die finale sluit de symfonie spectaculair af, met een glansrol voor de paukenist.